

ARS SACRA

2017. szeptember 7 – október 3.

Kiállítás az Ars Sacra Fesztivál rendezvényéhez kapcsolódóan

Fényt hozzon... VI.*

Megnyitó: 2017. szeptember 7., csütörtök, 18 óra

Megnyitja: Novotny Tihamér művészettörténész

Előadás: P. Kercza Asztrik OFM ferences szerzetes

Az előadás címe: Kilenc asszony

Időpontja: 2017. szeptember 19., kedd, 17 óra

Közreműködik: Havasi Katalin énekművész

Kiállító művészek:

Borza Teréz – porcelán

Fehér Márta – fotó, videó

Hager Ritta – gobelin

Hernádi Paula – tűzzománc

Katona Katalin – bronz szobor

Lugossy Máriát – szobor, grafika

Szöllőssy Enikő – digitális print

Zöld Anikó – festmény

*Benedictus (részlet) Lk 1,79

Hager Ritta: Kiút, 2015-16, gobelin, 105x210 cm / részlet/

Lugossy Mária: Misztikum, 1993

A szent művészet fogalmának tehát létezik egy szűkítettebb és egy tágabb értelemben használt, általánosító megközelítése. Ez a szűkítés vonatkozhat a saját kultúrkörünkből eredeztethető *keresztény* művészetre, és tágítva, úgy általában véve minden más ilyen típusú isten- és transzcendencia-kereső törekvésre.

A keresztényivel kapcsolatban többek között azt írja Titus Burckhardt, olasz származású művészettörténész és orientalista, a szellem lakhelyeinek kutatója, az iszlám tradíciónak is kiváló ismerője *A szakrális művészet lényegéről a világvallások tükrében* című könyvében, hogy: „a keresztény világ valamennyi korszakában a szakrális művészet mellett létezett egy tárgy szerint egyházi, formája szerint azonban többé-kevésbé világi művészet.

Alapjában véve csak az a művészet keresztény, amely elsődleges mintájául Krisztusnak és a Szent Szűznek valódi, hagyomány által hitelesített ábrázolását tekinti. E tisztán figurális művészet keretét az olyan kézműves hagyományok képezik, mint az építészet és az aranyművesség, melyek eredetük szerint kereszténység előttiék, lényegük azonban mégis szakrális természetű, mivel művelési módjuk és szokásaik olyan ősrégi bölcsességet rejtnek magukban, melynek tartalma mintegy önmagától alkalmazkodott a keresztény-

ség isteni Igazságaihoz. Egyedül e két hagyományt, a legtisztább módon az ikonfestészetben megnyilatkozó képi művészetnek és a beavatáson alapuló kézművességnek a hagyományát lehet joggal »szakrális művészetnek« nevezni.

A szakrális kép, a *vera icon* hagyománya kettős alapzaton nyugszik: egyfelől teológiai alapjai vannak (...), másfelől eredete a kereszténység jellegének megfelelően egyszerre történeti és csodás természetű.”⁵ (...)

„Krisztus »nem emberi kéz alkotta« (*acheiropoietos*) képe a *Mandilionon* a keresztény művészet által áthagyományozott legfontosabb mintaképek egyike: úgy tartják, hogy az Üdvözítő csodás módon egy vászon darabon jelenítette meg saját képmását, melyet átadott az *edessai* Abgar király követének, akik a király megbízásából kérték a képet. A *Mandiliont* Konstantinápolyban őrizték egészen addig, míg a várost ki nem fosztották a latin keresztények.”⁶

Nem véletlen, hogy: „a keleti keresztény képalkotás magyarázatának gyökere rejlik a »nem emberi kézzel alkotott« Krisztus-arc

ikonjában” (...), mert a valódi kép, az igaz képmás, tehát „a képalkotás és képtisztelet nem emberi elhatározás kérdése, nem filozófia spekuláció, teológiai fejtegetés vagy művészi akarat következménye, de nem is vallásos tömegek igényének kielégítése, hanem isteni példa követése. Ha nem lett volna Megtestesülés és Feltámadás, lehetetlen lenne a szakrális képalkotás. A nem emberi kézzel emelt templomról szóló szavak összecsengenek a nem emberi kézzel alkotott képpel” – írja Nagymihályi Géza, görög katolikus lelkész és művészettörténész, a keresztény antik és bizánci művészettörténet kiváló ismerője *A misztika térben, szóban, képben* című könyvében, majd egy Biblia-szakasszal támasztja alá mondandóját Szent Márkot és Jánost idézve: »*Lerontom ezt a kézzel épített templomot, és három nap alatt másikat építek, amely nem emberi kéz műve.*« (Mk 14,58 és Jn 2,21).”⁷

Ugyanakkor általánosságban véve, az előbbi állításokat megerősítve, s megint csak Burckhardot citálva kijelenthető, hogy „nem hozható létre szakrális építőművészet azoknak a kozmi-

kus törvényeknek bizonyos ismerete nélkül, melyek a szellem örökkön változatlan törvényeire adnak feleletet. Szakrális képet sem lehet »kitalálni« szellemi szemlélet nélkül, sem szakrális zeneművészetet »kiötlöni« az általános erők működésének ismerete nélkül.”⁸

Mindezeknek fényében jómagam úgy tartom, hogy az Ars Sacra Fesztiválokön résztvevő művészek – cselekvő vallásosságukon innen és túl – meggyőződéses emberek, olyan alkotók, akik hisznek abban, hogy a művészet valamiképpen mégiscsak szent dolog, tiszteletet ébresztő és érdemlő tevékenység, s hogy az egyén a kanonizált és liturgikus vallási kereteken kívül is képes a maga erejéből tanúságot tenni a lélekről, a szellemiről, transzcendensről, a világot mozgató erőkről, misztikáról és Istenről. Hisznek abban, hogy „egyedül a mintákat továbbadó és a megformálás szabályait előíró hagyomány az, amely a formák szellemi hitelességét garantálja. Benne rejlik az a titokzatos erő, mely képes egy egész kultúrát áthatni”⁹, világképnek tekinteni. S minden személyességük, alanyiségük ellenére tudják, hogy

„semmi sem pusztítja az alkotói örömet huzamosan oly mértékben, mint az individualizmus, mely egy istentelen társadalom lelki beltenyészete”¹⁰. Egy, a szakrális hagyományokba ágyazódó táji, népi, nemzeti, nyelvi, vallási és történelmi azonosságtudattal élő kortársi alkotó tehát – aki adott esetben nem fordul, nem zárkózik el a formai, technikai, anyagi, műfaji és adatátviteli újításoktól sem – az istentelen (az öncélú, önmagáért való, léha, haszontalan, destruktív, romboló és létrontó) művészetet kizárja világnézetéből.

Novotny Tihamér (Ars Sacra 2016 – Két tavalyi kiállításról, *Kortárs, 2016/04. [részlet].*)

Jegyzet:

- ⁵ Arcticus Kiadó, Budapest, 2000, 39-40.
- ⁶ Titus Burckhardt: *Uo* 57-58.
- ⁷ Kairosz Kiadó, Budapest, 2004, 133.
- ⁸ Titus Burckhardt: *Uo* 53.
- ⁹ Titus Burckhardt: *Uo* 6.
- ¹⁰ Titus Burckhardt: *Uo* 6.

Hernádi Paula: *Kereszt II.*, 2016, tűzzománc acéllemez, 30x30 cm

Hernádi Paula: *Az Úr háza*, 2016, tűzzománc acéllemez, 30x30 cm

Katona Katalin: *Időtlen I-II.*, 2013, bronz, vas, m.: 200 cm

Borza Teréz: Mustármag, Ha csak akkora hitetek lesz is..., 2016

Borza Teréz: Mindannyiunkat egy lélek itatott át - Lélektény, 2016

Szöllőssy Enikő: *Fényt hozzon II.*, digitális nyomtatás, 2017

Zöld Anikó: *Fénykapu*, 2014, olaj, vászon, 100x70 cm

Zöld Anikó: *Szakrális fények*, 2008, olaj, vászon, 40x40 cm

Fehér Márta: Fotósorozat, 2017